

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia

Avoin yleisöluento Karstulan kirjastolla
7.10.2026

KARSTULAN KANSALAIPOISTO
Karstula – Kivijärvi – Kyyjärvi

HYVINVOINTI- LUENNOT

**Karstulan kirjasto
Keskiviikkoisin klo 18-19**

ke 9.9. Harrastuksista hyvinvointia

ke 7.10. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia

ke 4.11. Ravinnon vaikutus hyvinvointiin

ke 13.1. Liikunnan merkitys hyvinvointiin

ke 10.2. Kirjasto henkisen hyvinvoinnin tukena

ke 10.3. Yhteisöllisyyden merkitys hyvinvoinnille

Hyvinvointiluentojen luennoitsijoina toimii paikallisia asiantuntijoita. Luennot ovat osallistujien arkeen sopivia ja niiden tavoitteena on tarjota luotettavaa tietoa, herättää keskustelua sekä antaa konkreettisia vinkkejä oman hyvinvoinnin tukemiseen. Samalla ne tarjoavat mahdollisuuden kohdata muita kuntalaisia ja vahvistaa yhteisöllisyyttä hyvinvoinnin teemojen äärellä.

Vapaa pääsy. Tervetuloa!

Mitä kulttuuri
merkitsee sinulle?

Meikämandoliini

- Susanna Leppänen
 - Taiteen kokija
 - Taiteen tekijä ja tutkija
 - Muusikko-musiikintekijä
 - Musiikkitieteilijä
 - "Parhaat likit parhaassa järjestyksessä" - TAPAUSTUTKIMUS MUSIIKKITEKNOLOGIAN KÄYTTÄJÄKOKEMUKSISTA SAIRAALAYMPÄRISTÖSSÄ (Leppänen & Taipale, 2022)

Mitä on taide?

- **Taide** on ihmisen luovaa toimintaa, jossa kokemuksia, ajatuksia, tunteita, havaintoja tai näkemyksiä ilmaistaan ja tutkitaan esimerkiksi
 - **kuvan**
 - **äänen**
 - **liikkeen**
 - **sanan**
 - **tai muun taiteellisen muodon avulla.**
- Ei yhtä yksittäistä määritelmää
- Taiteessa **luodaan, tulkitaan ja koetaan merkityksiä**
- Taide voi olla kaunista, rumaa, viihdyttävää, häiritsevää, kantaaottavaa, kokeellista tai täysin arkiselta vaikuttavaa
- ➔ *Taide on inhimillistä luovaa toimintaa ja ilmaisua, jonka kautta tutkitaan, koetaan ja välitetään merkityksiä.*

Mitä on taide?

- Tapa ilmaista
 - Tapa tutkia
 - Tapa jakaa ihmisyyttä

 - Taiteella ei ole (vain yhtä) tehtävää
 - Taide voi olla ihmiselle samanaikaisesti:
 - **iloa ja nautintoa**
 - **itseilmaisua**
 - **leikkiä ja luovuutta**
 - **merkitysten rakentamista**
 - **yhteyden kokemista**
 - **vaikeiden asioiden käsittelyä**
 - **uuden näkökulman löytämistä**
 - **mahdollisuus tulla nähdyksi ja kuulluksi**
- ➔ *Taidetta ei tarvitse perustella pelkästään sen tuottamalla hyvinvointivaikutuksilla.*
- ➔ *Taiteen arvo voi olla myös siinä, että se on taidetta.*

Mitä on kulttuuri?

- **Kulttuuri** tarkoittaa ihmisten yhteisesti rakentamaa tapaa elää, ajatella, ilmaista itseään ja olla vuorovaikutuksessa toistensa ja ympäristönsä kanssa.
- Kulttuuriin kuuluvat esimerkiksi
 - **Kielet**
 - **Tavat**
 - **Arvot**
 - **Perinteet**
 - **Maailmankuvat**
 - **Taide**
 - **Ruoka**
 - **Juhlat**
 - **Harrastukset**
 - **Yhteisöt**
 - **Erilaiset elämäntavat**

➔ *Kulttuuri on ihmisten yhdessä luoma ja ylläpitämä merkitysten, tapojen, arvojen, ilmaisun ja toiminnan kokonaisuus.*

Luonto, kulttuuri vai liikunta?

Jos kaipaat mielekästä tekemistä, sosiaalisia kontakteja ja osallisuuden kokemuksia, valitse kulttuuri

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia tutkittu jo pidempään ja hyvinvointivaikutukset tunnistettu

Elämyksiä, kokemuksia, itseilmaisua

Laulun voimaa tutkittu muistin kannalta: JYU /Erja Kosonen

Kansakoulussa laulettiin paljon: jopa muistisairaat muistavat sanat yhä ulkoa

Mitä kulttuurihyvinvointi on?

- Kulttuurihyvinvointi = hyvinvointia kulttuurissa, kulttuurista ja kulttuurilla
 - Taide ja kulttuuri ovat osa hyvää elämää
 - Yksilöllistä tai yhteisöllistä
 - Ytimessä **ihmisen oma kokemus**
 - Jokaisella on kulttuurisia tarpeita ja oikeuksia
- ➔ *Kulttuurihyvinvointi ei ole vain palvelu, jota joku tarjoaa ihmiselle – se syntyy ihmisen omassa suhteessa kulttuuriin ja taiteeseen.*

Lilja-Viherlampi, L-M.; Rosenlöf, A-M. 2019. Moninäkökulmainen kulttuurihyvinvointi. Teoksessa I. Tanskanen. (toim.) *Taide töissä – Näkökulmia taiteen opetukseen sekä taiteilijan rooliin yhteisöissä. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 256*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 20 - 39.

Kulttuurihyvinvointi arjessa

* kokonaisvaltaista kehon ja mielen hyvää oloa, terveyttä, turvallisuutta sekä tunnetta elämän merkityksellisyydestä.

* ei vain sairauksien poissaoloa, vaan voimavara arjessa jaksamiseen

<https://kansalaisareena.fi/opas-vapaaehtoisten-hyvinvointiin/mita-on-hyvinvointi/>

Kulttuurihyvinvointi arjessa

- Musiikin kuuntelu
- Saunailta
- Lukeminen
- Karaoke
- Juhlat ja perinteet
- Käsityöt
- Luonto ja oma ympäristö
- Yhdessä tekeminen

➔ *Kulttuurinen merkityksellisyys rakentuu osaksi ihmisen elämäntarinaa, arvoja, tapoja ja muistoja.*

➔ *Yksilöllinen taide- ja kulttuurisuhde hyvinvoinnin perustana*

Lilja-Viherlampi & Rosenlöf (2019)

Kulttuurihyvinvointi arjessa

Taide ja kulttuuri voivat vaikuttaa esimerkiksi:

- Mieleen
 - Tunteet, ajatukset, merkityksellisyys
- Kehoon
 - Aistiminen, liike, vireys
- Ihmissuhteisiin
 - Yhteisöllisyys, vuorovaikutus
- Identiteettiin
 - Itseilmaisuus, kuulumisen tunne, oman tarinan rakentaminen
- Yhteisöön ja yhteiskuntaan
 - Osallisuus, vaikuttaminen, yhteinen tekeminen

Lilja-Viherlampi & Rosenlöf (2019)

Kulttuuri- hyvinvoinnin neljä ulottuvuutta

**Lilja-Viherlampi & Rosenlöf
(2019)**

Taide ei aina ”tee hyvää”

Taiteen hyvinvointivaikutukset eivät ole automaattisia.

Tähän vaikuttaa esimerkiksi:

- Ihmisen aiemmat kokemukset
- Elämäntilanne
- Osallistumisen syy
- Oma taidesuhde
- Sosiaalinen ympäristö
- Kokemus turvallisuudesta ja osallisuudesta

➔ *Sama taideteos voi olla yhdelle voimauttava ja toiselle yhdentekevä TAI jopa epämiellyttävä*

Lilja-Viherlampi & Rosenlöf (2019)

Taide = mahdollisuus

Tunteiden kokeminen ja käsittely

Oivallukset ja uudet näkökulmat

Yhteys toisiin ihmisiin

Osallisuutta ja toimijuutta

Iloa, elämyksiä, merkityksellisyyttä

Ilmaisua silloin, kun sanoja ei löydy

*Taiteen merkityksiä ja vaikutuksia voidaan tutkia, mutta ne syntyvät aina suhteessa **ihmiseen** ja **hänen kokemukseensa**.*

Kulttuurihyvinvointi ei ole vain kulttuurialan asia

Tarvitaan monialaista yhteistyötä

- ❖ Taide ja kulttuuri
- ❖ Sosiaali- ja terveysala
- ❖ Kasvatus ja koulutus
- ❖ Kunta ja päätöksenteko
- ❖ Tutkimus
- ❖ Järjestöt ja yhteisöt

Lilja-Viherlampi & Rosenlöf (2019)

Kulttuurihyvinvointi on myös oikeus

Jokaisella on oikeus kulttuuriin

Ei ainoastaan

- ❖ Nuorella
- ❖ Terveellä
- ❖ Kulttuurikeskuksissa asuvalla
- ❖ Aktiivisella harrastajalla
- ❖ Ihmisellä, jolla on rahaa

Vaan myös

- ❖ Ikääntyneellä
- ❖ Sairaalla
- ❖ Toimintarajoitteisella
- ❖ Yksinäisellä
- ❖ Lapsella
- ❖ Maaseudulla asuvalla
- ❖ Ihmisellä, joka ei koe itseään ”kulttuuri-ihmiseksi”

➔ *Saavutettavuus ei tarkoita vain esteetöntä ovia.*

➔ *Se tarkoittaa mahdollisuutta löytää oma tapa olla suhteessa kulttuuriin.*

Lilja-Viherlampi & Rosenlöf (2019)

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019

- Tämän lain tavoitteena on:
 - 1) tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen;
 - 2) edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen;
 - 3) vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin;
 - 4) luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.
- ➔ *Tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtina ovat demokratia, asukaslähtöisyys, tasa-arvo, kestävä kehitys sekä kulttuurinen moninaisuus ja vuoropuhelu.*

Kunnan kulttuuripalveluiden tehtävät

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa.

Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

- 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
- 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
- 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
- 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
- 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
- 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;
- 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

➔ *Kunnan tulee 1 momentin mukaisia tehtäviä ja niihin liittyviä palveluita järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.*